

NÉPÜNK

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:
Oradea, Piața M. Viteazul
(Nagypiac tér) 11/a
Telefon: 670.

ZSIDÓ HETILAP

Főszerkesztő
WASSERSTROM SÁNDOR

Felelős szerkesztő
LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Belföldön Egész évre 250 lei, félévre
130 lei, negyedévre 65 lei. Külföldön
2 dollár, Kc. 75, P. 12, S. 19, Din. 120.

Const. Teianu pénzügyi államtitkár bihari képviselőjelölt válasza „Népünk” nyílt levelére

Országszerte nagy feltűnést keltett legutóbbi számunkban közölt nyílt levelünk, mely öntudatosan és bátran panaszkolta el Oradea és Biharmegye fájdalmait és sérelmeit, melyre orvoslást vár, megválasztandó új képviselőjétől, Const. Teianu pénzügyi államtitkártól.

Az államtitkár olvasta nyílt levelünket és Bukarestből üzenetet juttatott el hozzánk, hogy Nagyváradra érkeztek személyesen akarja megadni arra válaszáat.

Const. Teianu államtitkár, mint a nemzeti parasztpárt képviselőjelöltje, ki az elhunyt Lazar Aurel dr. helyett akar bejutni a parlamentbe, folyó hó 21-én szerdán délután érkezett Oradeára. Ugyanaznap délután a megyei prefekturán, lekötözött szívélyességgel fogadta lapunk szerkesztőit; Wasserstrom Sándort és Leitner Zoltánt, kik szerkesztőinket következőkben körvonalozta álláspontját az aktuális kérdésekről.

— Mi a véleménye államtitkár urnak a romániai zsidókérdésről? Van-e kilátás arra, hogy a kormány legutóbbi erélyes fellépése folytán a jobboldali kilengések teljesen megszűnnek?

Kérdésünkre a következőkben válaszolt az államtitkár.

— Nézetem szerint a zsidóságnak feltétlen joga, mint teljesjogu állampolgárnak — kik az állam terheitől is mindenkor költözve kiveszik részüket — hogy szabadon szervezkedjenek, kulturájukhoz ragaszkodjanak, gazdasági elhelyezkedésükben senki által meg ne zavartassanak. Biztos vagyok abban, hogy a kormány erélye továbbra is meg fog nyilvánulni a jobboldali szervezetekkel szemben és nem lesz oka a zsidóságnak, hogy ez irányban jogosan sérelmi politikát folytasson.

Második kérdésünk a következő volt: — A zsidóság nem részeseül kellő állami támogatásban, számarányának megfelelően. Államtitkár urtól e tekintetben sok függ, mint az állami pénzügyeknek egyik legfőbb vezetője?

— Sajnos, az állami költségvetés egyensúlya megkívánja a takarékoskosságot, az egyházaknak adott szubvencióknál is. A zsidó hitközségek és intézmények per centuálisán épen oly elbánásban részesülnek ez évben, mint a többi egyházak. Ha az állam pénzügyi helyzete megjavul, az esetben a zsidó közületeknek nyújtott állami támogatás összege emeltetni fog, nemcsak arányosan, hanem azon felül is.

Az államtitkár ur további kérdéseinkre a legprecízebben válaszolt és dacára annak, hogy az előszobájában még számosan vázra kockoztak, amint mondogta; nagy sulyt helyezett arra, hogy a város és a megye zsidó lakossága alaposan informálódjék, úgy politikai

mint gazdasági kérdésekben elfoglalt álláspontjáról.

Ezután egymásután tettük fel neki a kérdéseket, melyek közül fontosnak és országos jelentőségűnek tartjuk, a feldőlítandó zsidó tanítóképzőre vonatkozó nyilatkozatának reprodukálását.

A zsidó tanítóképzőre vonatkozólag tárgyaltam Dr. Fischer Tivadar kamarai képviselő urral, ki már a közoktatásügyi miniszterrel is konferenciázott ez ügyben. Amint informálva vagyok Dr. Fischer képviselő ur, — ki különben régi jó ismerősöm — legközelebb interpellálni fog ez ügyben a kamarában, s egészen bizonyos, hogy a válasz a lehető legkedvezőbb lesz a zsidóság ez irányú igényét illetően. Nekem annyi szerepem lehet ez ügyben, hogy dacára a megszorított állami büdzsének, feltétlenül módot találok majd arra, hogy a pénzügyminisztérium javasolja az intézet felállítását és annak fenntartását biztosítsa az állami költségvetés keretein belül.

Tudja államtitkár ur — vetettük itt közbe, — hogy milyen eminens életérdeke az itteni zsidóságnak, hogy a tanítói és tanári karban megfelelő utánpótlásról gondoskodás történnék? Külföldről nem lehet behívni fiatal tanerőket, de nem is volna értelme, mert nem érik az államnyelvet, viszont a mostani zsidó tanszemélyzet ha kiégszik, az okvetlenül felállítandó tanítóképző nélkül, nem pótolható! Az államtitkár azt válaszolta eme közbevetésünkre, hogy Dr. Fischer Tivadar kam. képviselő informálta őt erről alaposan s tudja mily életérdeke ez az itteni zsidóságnak, valamint a felnövő új generációnak.

Az államtitkár fokozódó érdeklődéssel várta a kérdéseket.

— Az agráriórvényben biztosított jogáért harcolnak az erdélyi hitközségek, amennyiben az abban biztosított földeket kéri végre kiutalni.

— Erről a sérelemtől is informálták már s ha latbavetem magam érte, azért teszem, mert megvagyok annak feltétlen jogosságáról győződve. Különben is 26 esztendeje dolgozom felelős állásban s mindenkor csak az igazságot tartottam szem előtt. Az volt egész közpályámon az elvem és az ma is, hogy a törvényt csak egyféleképpen lehet interpretálni és pedig, hogy annak előnyeiből vagy szigorából nem lehet sem kizárni, sem különös előnyökhöz jutni egyetlen polgárát sem az országban, legyen az más fajhoz tartozó, vagy bármilyenképpen is imádják Istenét.

Arra a kérésre miszerint hasson oda, hogy a szombati iráskényszer alól mentselek fel azokat a zsidó tanulókat, kik azt kéri,

azt válaszolta, bár reszortjába nem tartozik, de mint vallásos ember mindég szívből respektálja másnak vallási meggyőződését.

Mig végül nyílt levelünknek azon passzusaira, melyben a város és megye szomorú helyzetét ecseteltük, ő kezdeményezte válaszának megadását.

— A kormánynak nyilegyenes célkitűzése, hogy nem munkanélküli segélyek kiutalásával nyújt ideig-óráig segítséget, hanem céltudatosan akar a város és megye lakosságának munkát, tehát megélethezési lehetőséget nyújtani. Az iparvállalatokat vagy rendelkezésekkel látja el, vagy olcsó kölcsönhöz juttatja őket. Tudja jól, hogy Biharmegyét még jobban sújta a mai gazdasági helyzet, mint más vidék lakosságát s ha a jelölést el vállalja, tudatában volt annak is, hogy itt nem szabad egyszerű választási ígérekkel jölni a megye lakosságát, hanem valóban tenni kell érdekében. Kézzelel fogható intézkedésekkel fogja megkezdeni honatyai tevékenységét s meggyőződéssel állíthatja, hogy abban a pozícióban, melyet a pénzügyminisztériumban betölt módja lesz arra, hogy szavait valóra is váítsa.

— Az adókövetést — mondta az államtitkár — igazságos alapokra akarja helyezni. Mindenki csak annyi adót fog fizetni, amennyit teherbíró képessége megenged. Ezt az elvet az egész országban keresztül fogja vinni, de legelőször ebben a városban és megyében, melyet képviselni akar az ország parlamentjében.

Végül kijelentette, hogy lesz még módja és alkalmá, hogy a város és megye kereskedő társadalmával közvetlenül is érintkezésbe jusson és alkalma lesz arra is, hogy megvalósítandó programjáról a közönség minden rétegét informálja. Épen úgy nem fogja elmulasztani azt sem, hogy a váradi zsidóság tekintélyes reprezentánsaival is megismerkedjék, mert tudja, hogy segíteni csak úgy tud, ha alaposan megismeri ennek a városnak és megyének minden buját baját. A város és vármegye közönsége meg fog győződni arról, hogy nemcsak ígér, hanem meg is fogja valósítani azt minden vonalon, amire kötelezi magát.

Az államtitkár szavaiból őszinteség csendült ki s mi úgy hisszük, hogy pozíciójánál fogva; feltétlenül módja is van arra, hogy szavának helyét álljon. Az volt impressziónk, hogy a sok csapódás után, talán ő lesz végre az a férfiú, ki szavát mindenben állani is fogja s a mai leongyolt gazdasági helyzetben meg is fog mindent tenni, az itteni lakosság érdekében általában és az eminensként hangoztatott zsidó kívánságokat is, realizálni fogja!

AZ ÉN ROVATOM

A hatalom mindörökké a mienk

Amire nem mertem számítani s ami az eddig történtek, illetve meg nem történtek alapján elképzelhetetlen volt, ime megtörtént: Zelea Codreanu a vizsgálóbíró le tartóztatta. Naiv zsidóink felvilágosítására és mai szomorú életünkben csak ritkán ritkán jelentkező öröms öröms rosszmájú eloszlására sietek kijelenteni, hogy a le tartóztatás nem az antiszemita heccelődések, nem a pogromszítások, nem a borsai események, vagy a legutóbbi galaci események, miatt következett be; nem, a le tartóztatás oka kizárólag a Vasgárda ismeretes tevékenysége.

Egyelőre nagyon problémátikus értékűnek kell tartani a le tartóztatást, mert hiszen bírói ítélet még nincs, de talán jogosult is némi scepizmus az ilyen büncselekményekkel szemben várható bírói ítéletek iránt, mert a mult bőséges adatai mindig a felmentés mellett tanuskodnak. Holott ha már évekkkel ezelőtt drákói szigorúságu bírói ítélet hangzott volna el, úgy ma nem került volna sor a Vasgárda és a Mihály arkangyal légió feloszlására, de egyebet mondom: megalakulására sem.

Mindig eszembe jut a régi kelet mese a palackba zárt szellemről, vagy Goethe balladja a Zauberehringről, hiába a régi böcsé ségnek olykor-olykor igaza van a kiszabadult szellemeknek nem lehet visszatérést parancsolni. Botor és dőre gondolkozásu, az egész Balkánt átfogó látkörü államférfiak dsinneket szabadtítottak fel és ezzel a felszabadítással megfertőzték egész Románia életét. Akármilyen merész fantáziával is megáldottnak (vagy megvertnek) gondoljanak is, de annak a leírásába nem is merek bocsájkozni, hogy hol tartanánk ma már, ha Romániában nincs antiszemizmus. Szinte megfoghatatlan, a márt élő emberlény számára, szinte elképzelhetetlen az a gondolat, hogy itt ne dühöngjön vad lázban a zsidók elleni gyűlölet, de mégis egy akaratot venni az agyon, a fejnek valahogy más tudatot, a szemnek más látást, az érzékeknek egy általános testi és lelki csalódást parancsolni s elképzelni ezt az országot mint a 90-es évek tiszta és derült liberális „anno dazumai“-i Magyarországot. Ugye még gondolatnak is mily lehetetlen és ha Urugayba vagy a Salamo szigeteket bármely távolos pontján is jutna eszembe a fogalom: Románia, föltétlenül asszociálódik bennem: antiszemizmus, Gyűlöletország, ugyanugy mintha mikor Dániát mondom Hamlet és a vaj eszmetársul bennem, vagy Hollandiára tulipánt és a hatalmas fűszerszigeteket juttatja az eszmetársítás agybeli tevékenysége a gondolat camera-obscurájára. Egész röviden: iskola és gyerek azonos fogalmak, Románia és zsidó gyűlölet: azonos fogalmak.

De nemcsak én és vagy százezer és százezer más szenvedő embertársam agyában él így Románia, hanem ha például Henderson, vagy Curtius esetleg Thomas Mann vagy Jau regg professzor (Einsteinről nem is beszéllek, mert ő esetleg elfogult lehet, mint ahogy esetleg én is elfogult lehetek) vagy mondjuk Lindbergh (ha tud rólunk) és a stockholmi II. kerületi adófelügyelőség helyettes irodafőnöke, vagy a Jancekiang árszabályozó társaság szakaszmérnökének agyában is a fogalomra: Románia, asszociálódik zsidógyűlölet. Hála neked szent Cuza és hála neked arkangyal Codreanu...

S most jön a jellemző, most jön a tipikus egyéni elgondolás, mert azt, amit én tudok, te tudsz és mindannyian tudunk, hogy itt évek óta mesterségesen, hajánál fogva, a kábult nacionalizmus táncolni való jókedvében és az egymásratalálás széles boldogságában, mikor más dolguk nem volt, előráncigálták a zsidógyűlöletet; mondom ezt a tényt tudják a felelős politikai faktorok is, ezt épen úgy tudta Jonel, mint Vinília, Maniu ép úgy mint Averescu, Gogás-tól együtt. Amig azonban Codreanu, Totu,

Danila, Mota és társaik csak a zsidó élet és vagyonbiztonságot, amig csak a Románia, tehát az egész haza jóhíret, külföldi presztizsét rongálták, amig az állam érdekei ellen cselekedtek, amig megakadályozták a külföld esetleg felfejlődésben volt rokonszenvének kialakulását, addig hagyták a gyereket ugrálni, hagyták, hogy a diákság Sturm und Drang korszaka a maga fenyegetőkedő mivoltában tegye és teheti tönkre akár az egész államberendezést, mindez nem volt baj, nem volt hiba, hiszen politikai urak egyéni érvényesülését, kised játékaik céldutatos megvalósulását jelentette. Hogy közbe faivak égnek le, hogy templomok, évszázados tradíció által megszentelt emlékek égnek el, hogy *Dúroszországból Nyomorországgá* stabilizálódtunk, mindez nem volt fontos, a hatalom nem volt veszélyben.

Amde, amikor a gyerek, kinek kezében kés, villa, olló nem való, ezekhez is is hozzányúl, mikor éretlen fantaszták 20-30 éves enfanstak terriblesek a hatalom után nyulnak, a hatalom ellen és a hatalomért konspirálnak, mikor VI. gimnazisták éjszakai

Hitközségek válaszuton

Az erdélyi orthodox zsidó felekezetet alkotó hitközségekről van szó, amelyek az utóbbi időkig mint valami álomkór bacillusaival illetve a keleti népfajokat jellemző akaratnélküliség hatása alatt sodortatták ide-oda magukat, anélkül, hogy számot vessenek a következményekkel.

A kolozsvári és ujabban a szatmári hitközség kebelében működő szétbontó erők azonban az utóbbi években egészen napjainkig olyan pokoli színjátékot vetítettek az erdélyi orthodox zsidóság zavaros horizontjára, amelyek a megbotránkozás és elkeseredés érzéseit váltották ki ország-szerte és az akaratnélküliség aléltóságából a hitközségek javarészét felébresztették.

A zsidobadásából felébredt erdélyi ortodoxia azonban körülbelül úgy járt, mint a mesebeli Gulliver, akit mialatt aludt, a törpék raja lepett meg és álmában minden tagját összekötötték, amikor pedig felébredt és fel akart állani, mérges nyilak ezreit röpítették testébe.

Az erdélyi ortodox hitközségek mélyen alvó testét is össze-vissza kötötték a törpék, hogy moccanni se tudjon, amikor pedig mozdulni akar, hegyes nyilakkal kény-

összejöveteleken a katonaság meghódításáról, az államhatalom maguközötti megszervezéséről rikoitoznak, akkor, de csakis akkor lép fel ez a (talán nem is komolyan) alapjaiban megámadott államhatalom és az öklét, ezt, az eddig láthatatlan, még eddig nem ismert öklöt me mutatja az édes kölyököknek és a kisfiúnak, aki apukájának most már komoly bosszuságot okoz, virgácsot és nadrágszíjat mutat...

Ez tehát a meggondolt politikai bölcsesség nálunk. Addig míg csak az állam presztizsét, míg az állam anyagi és szellemi javait rombolták, addig szörványos jelenség volt minden kilengés és hazafias felbuzdulással menthető akció volt minden vonatról lerugott zsidó és minden elégetett Tóra tekercs, oh gyermekeim minden a tietek, tietek a zsidók, tietek az ország, tietek a dicsőség, tietek a mindennapi kenyér, de a hatalom, a *Hatalom az a Mienk*, azt nem adjuk, sem most, sem máskor, az a mienk örökkön örökké, Amen. Myb.

ARMEHINSHR Restaurant STERN ARMEHINSHR
TIMIȘOARA Józsefváros,
Str. Vacarescu 34 (B é m - u c c a)

szertik a lekötöttség és rabság eltűrésére.

De hitközségeink mégis megmozdultak, mert megérezték, hogy a guzsbakötöttség halált jelent. *És az élet jogait követelő hitközségek most minden erőt összeszedve igyekeznek magukról lerázni a rabtartók törpe scregét.*

Ime ezt jelenti harmincegy erdélyi hitközség novemberi nagyváradi konferenciája, ahol kihirdették hitközségeink az élniakarást és ezt jelenti a novemberi konferencián megválasztott végrehajtó bizottság legujabb határozata, hogy működésbe helyezi e hitközségek gazdasági egyesületét.

Ha hitközségeink biztosítani akarják az életlehelőséget, ha nem akarnak egymásután csödbe rohanni, ha fel akarják tartóztatni az összeomlást fenyegető rémét, akkor sürgősen mellé állanak a végrehajtó bizottságnak, amely a szabadság mámorító jelszava alatt a tizenkettedik órában nyújtja ki segítő karjait a hitközségek felé, hogy viszarántsa azokat a szakadékba zuhanástól.

Jól gondolják meg hitközségeink, merre tartanak, mert válaszutra kerültek, itt tovább habozni nem lehet!

Dr. Gál Jenő magyar országgyűlési képviselő beszéde a zsidó nép egységéről

A pesti izr. hitközség vasárnapi közgyűlésén a költségvetési vita során szokatlanul új hangokat ütött meg dr. Gál Jenő országgyűlési képviselő. Beszéde az eddigi sablonoktól eltérően az egyetemes zsidóság magasztos eszméi kapcsolatát és közösségét hirdette annak hangsúlyozása mellett, hogy ennek az egyetemes zsidóságnak a sorsközösséghez való ősi kapcsolata, semmi tekintetben nem lehet ellentétben az állampolgársággal és az abból folyó köteleességekkel.

Tudatában kell lennünk annak, hogy minden zsidó a származás jogán egy azokkal, akik bárhol élnek e világon. Ne csak az kizárólag külsőségeinkben, szertartásos intézményeinkben éljen a zsidóság, hanem magánéletünk legyen áthatva a zsidóság iránti hűségtől és szeretettől. Becsüljük meg és ismerjük meg kulturánkat, héber nyelvünket és a felolvasott szentírás szöveget értjük meg. Legyünk egyek a zsidóságban!

Majd a zsidó egyetemesség magasztos erejének illusztrálására hivatkozott arra, hogy

voltak nagyjaink, akik bár hűségben meginoztak és elhagyták a zsidóságot, de életük végén nosztalgiasan keresték önmaguk zsidóságát. Disraeli, Heine hiába tértek ki, ők továbbra is zsidóknak érezték és vallották magukat. A nagy európeér, Georg Brandes, aki 80 éven át alig érzett valami közösséget a maga zsidóságával, élete végén szintén rájutoit a zsidó sorsközösség tudatára és egyik önvallomásában ezeket írja: „Hányszor éreztem, hogy amikor nem érzésektől áthatva magasztos kultúrtörékvésekben segítkezet nyújtottam másoknak — éreztem, hogy nem ragadják meg ezt a kezemet olyan vehemenciával, amint azt megérdemelte volna“.

Legyünk büszkék — így fejezte be hatalmas beszédét — állampolgárságunkra, de éljen bennük rendületlenül a leszármazás közösségének magasztos tudata.

— Egy kiló narancs 32 lei a Belvárosi cukorka üzletben. Rákóczy ut 8.

A hetvenéves Sokolow.

Január 23-án Nahum Szokolow hetven éves lett. Zsidó feifogás szerint ez a tökéletes emberi kor, ami azután következik, az már ajándék. Képzeld el, ha a Gondviselés annyi évvel akarná még megajándékozni a mi halhatatlanul nagy vezérünket, amennyire ajándéka Ő a zsidó népnek, a megpróbáltatások eme nehéz időszakában.

Túl közel él aránylag hozzánk és túl kortársai vagyunk, hogy nagyságát le tudjuk mérni. Hogyha szorosan egy nagy hegy mellé állunk, úgy nem tudjuk átfogni annak dimenzióját, úgy nem tudunk ma még véleményt mondani az ő nagyságáról. Még nem tudjuk felmérni nagyságát, akármilyen szuperlatívuszokban beszélünk róla. Kétségtelen, hogy az utóbbi száz esztendőben kevés olyan diplomataja, írója, szervezője és modern prófétája volt a zsidóságnak mint — Nahum Sokolow.

A világért sem akarom évek felsorolásával és műveinek számbavételével paréntázis jellegét adni írásomnak. Hol van még Sokolow az öregségtől? Alkotó erejének teljében utazik, dolgozik, agitál és a cionizmusnak minden irányból tarajos hullámoktól körülvevett hajóján, dacosan és erélytel áll a parancsnoki hidon és kormányozza a hajót biztosabb rév felé.

Sokolow személye előttem egy hipotézisomat igazolja. Kora ifjúságomtól kezdve nagyon imponáltak nekem az orosz-zsidó koponyák. Az a nagy televény csodálatos elmével áldotta meg a világot. Mennyi művész, tudós, zseniális self-made man került ki az ottani gettók sötétjéből? Kora ifjúságukban a chéderben élesztik elméjüket a Talmud fóliánsai mellett, azután nekilendülnek és generációk n át a fóliánsokon élesztett elméjükkel bevilágítanak valamilyen irányban a folyton dekadensebb emberiség soraiba. Ha Sokolow nem író, diplomata és cionista vezér lett volna, hanem kémikus, vagy bankember, úgy bizonyára azzal is világhírűvé tette volna nevét.

Sokolow számomra megtestesítője „az orosz zsidó“ nagy, mindent átfogó agyvelőnek, mely mint hatalmas szivacs, szívott magába tucatnyi nyelvet hihetetlen tudást és mindent, mindent, amit csak egy orosz-zsidó fej tud megemészteni.

Érdekesnek tartom ezuttal elmondani, hogyan írt Sokolow előszót nemrégiben meg-

jelent könyvemhez, melynek címe „Őrsön a zsidóság frontján...!”

Másodszor jött Nagyváradra és igazgatót vártam, mikor hozakodhatom elő kéresemmel. A sajtófogadtatás után ott maradtam nála a szállodában és előhozakodtam kéresemmel, melyet egyik ur, ki jólismert és suit-jéhez tartozott, melegen pártfogott. De hogyan is írjak előszót, hiszen nem is tudom mi van a könyvben? — modja kedvesen a Mester, mire megígértem, hogy kivonatossan közlöm majd vele könyvem tartalmát németül, s akkor végleges választ fog andi.

Az ígért fordítás elment Varsóba, mert akkor ott vezette a Keren Hajaszod kampányt. Semmi válasz. Közben informálódtam azoktól, kik ismerik, s azt mondták, hogy nagy fába vágtam fejszemet, mert nagyon

Hová tűnt el a Szentély menórája?

Olaszországban újra feléledt egy legenda, mely szerint a történelmi Menórah, melyet Titusz Flavius, Jeruzsálem pusztulása után egyéb zsákmánnyal együtt Rómába hurcolt, valahol a Tiberis folyó iszapjában fekszik. Rómában mozgalom indult meg a menórah kiemelésére.

Római történetírók közléséből és a római Titusz diadalív reliefséből kétségtelenül kitűnik, hogy a Titusz tiszteletére rendezett diadalmeneben a jeruzsálemi Szentélyből zsákmányolt menórah, mint különösen értékes zsákmány volt látható. A menóráht azután más zsákmánydarabokkal együtt, a római békeistennő templomában helyezték el. További sorsáról már csak legendák maradtak reánk.

Egy legenda szerint, midőn Geuserich király meghódította és megsarcolta Rómát, a menóráht visszavitték Jeruzsálembe, ahol ismét zsidó tulajdonba került. Egy másik legenda pedig azt mondja, hogy az a hajó, melyen a menóráht szállították, utközben viharba került s elpusztult.

Egy a középkorból származó legenda szerint, a menóráht zsidók ellopták a római Béketemplomból s elsüllyesztették a Tiberis folyóba, hogy majd kedvező időben újra felszínre hozzák s Jeruzsálembe elszállítsák. Ez a legenda, mely most ismét feléledt a

elfoglalt ember s nagyon megnézi hova ír... Azután Londonba ment sürgetés. Semmi válasz... Végre egy reggelen levelet hoz a posta, melyen örömmel látom a londoni Great Russel Street-i központi szervezeti iroda feladását.

Mejött! Meleghangu kézírásos levél és mellette a gépirásos előszó, alatta Sokolow jólismert aláírásával. Nem volt akkor sok boldogabb ember nálamnál. Elvégre egy Sokolow előszó örömmel tölthet el minden ma élő zsidó író.

Természetesen örök ereklyeként őrzöm a nagy férfiú kézírását és hiszem, hogy ötesztendő Ádám fiam ha megnő és nagyobb távlatokból fogja tudni mérni a „hegy“ nagyságát, talán még büszkébb lesz apja könyvének előszavára, — melyet Nahum Sokolow írt — mint én!

Adja a Gondviselés ajándékképpen a zsidóságnak, Sokolow életének elkövetkező évtizedeit...

Leitner Zoltán

18-ik század második felében XIV. Benediktus pápa idejében élénk téma tárgya volt. A római hitközség annak idején ugyanis elhatározta, hogy a pápától engedélyt kér a Tiberis folyó átkutatására és a menórah kiemelésére. A kutatások költségeit a zsidó hitközség magára vállalta, annak ellenében, hogy a talált tárgyak a hitközség tulajdonát képezik. Ezzel szemben a pápai kormány beleegyezését adta az ásatások, illetve a katorásokhoz, de azzal a feltétellel, hogy a talált tárgyak a pápáé. Minthogy a zsidók ilyen körülmények között nem voltak hajlandók a kutatásokat folytatni, az egész ügy elmaradt s a legenda lassan feledésbe ment.

A 19-ik század elején ez a legenda újból feléledt és 1818 évben egy társaság alakult a kutatások megkezdésére. 1830 évben végre egy rendszeres munkaterv is készen állt, de a munka zereset sem kezdődött és a társaság tagjai elvesztették pénzüket. 1885 évben újból felmerült a Tiberis kikutatásának terve. Egy Annibale Nuvoll nevű ember brosúrát is írt, hogy népszerűsítse a Tiberis kikutatásának ideáját. De ezuttal sem lett semmi a tervből. Most már minden attól függ, vajjon akadnak-e olyan kapitalisták, akik hajlandók pénzt befektetni a Tiberis felkutatásának tervéért.

Jeruzsálem

Írta: SALOM ASCH

II.

Fordította: LEITNER ZOLTÁN

Napfényben csillog a hegy és a levelek az ágakon a melegtől senyednek. És a hegy egész keleti részét szemben a templomhegygel fehér sirkövek fedik be. Itt nyugszik egyik rabbi a másik mellett és még sok más igaz ember. Rejtett lámpások és csendes nagyok. A világ minden részéből, országokon és tengereken keresztül vándorogtak ezek a kiaszott, halálnak szentelt testek, nagy zsidó szellemeikkel, hogy itt az Olajhegyen, arccal szemben az Ur hegyével és szent templomával temetessenek el. Hogy aztán, mikor eljövend Messiás ne kellessen nekik távoli országokból, Izrael országába a föld alatt hanteregni, hanem rögtön a templommal szemben támadhasanak fel.

A hegy lábánál a próféták barlangjai. Sziklasirokban nyugosznak Ezra és Nechemia. Absalon mauzoleuma is ott áll. Mind mind várakoznak Messiás kürtjére, hogy halotti álmaikból fölébredjenek. És fölöttük a hegy tetején, Jeruzsálem legmagasabb pontján, ott honnan az egész vidéket áttekinthet tekinteni hegyeivel és völgyeivel a Jordán partjág, egy valódi orosz orthodox moszkovita kereszt áll.

Egy a negyvenszer-negyvenből (mely szám állítólag Moszkva templomainak száma).

És mi fönt körüljárjuk egész Jeruzsálemet.

Barátom szobrász, fiatal zsidó szellem, feje teli álmokkal, odapillant Jeruzsálem romjaira és egy „diadalmas faszor“ról álmodik. De ne egy legyen mint Berlinben, melynek kőhőseit minden parádé előtt lemossák. Nem. Legelőször Mózesnek akar egy emlékszobrot állítani Móriáh hegyén, merre felvezette őt Isten, hogy megmutassa az országot, melybe népét hozza. De neki nem szabad az ország határait átlépnie.

Ide akarja felállítani Mózes arccal Jeruzsálem felé fordulva. És éjjelente hatalmas tűz lobogjon itt fel, mely egész Jeruzsálemig világít. Cion hegyénél megelégzik Michel-Angelo Dávid szobrával. Ennek ellenében kapjon Jesaja a templomudvarán egy szobrot. Mikor az álpapokat gyermekekkel együtt küzi Isten házából, így akarja őt ábrázoltatni. És még sok — sok másoknak kell megkapniok emlékeiket, szobraikat. A makabeusok és a judeai hősök. Természetesen az ősiatyák is, a próféták és a tanítók. És aztán még Hillel, Bar-Kochba, a babyloni fejedelmek, Maimonides, Izrael Balsem. És még másoknak. Óh mennyi szobrot kellene a zsidóknak állítani!

Csak azt nem tudja csupán, hogy beleegyezzenek a zsidók. Mert parancs, hogy „Ne készíts magadnak faragott képet“ Mikor Caligula szobrát felakarták a Szenttemplomban állítani, nem tudtak maguknak tanácsot adni. Ekkor Isten csodát művelt és Caligula meghalt. De ma mégsem volnának ily csodára ráutalva.

Különben most állandóan állítanak fel itt faragott képeket: Egyik templomot, a másik után, egyik keresztet a másik után. Népek és templomok versenyeznek. Akinek keresztje legmagasabbra nyulik, az az ur Jeruzsálem fölött.

Még egy emberöltő előtt az összes zsidó történelmi helyet: a Cionhegyet, az Olajhegyet, a királysirokat és sok más, neveltséges csekély áron meglehetően volna megszerezni. De az első Cionbarát, ki Palesztinába jött, hogy földet vásároljon, nem akart törődni a „sirkövekkel“ Itt éljünk és ne meghaljunk, hirdette, így is hangzott jelmondata: Filiszteusországba ment, filiszteus földet vett és kolóniát alapított. Pobedonoszev és Vilmos császár jobb cionisták voltak mint ő. Az egyik megvette az Olajhegyet, a másik Cion hegyét.

Eszembe jut, hogy még a keresztény szent sírját is meg kell látogatnom azt a barlangot, mely ma a „Megbocsájtás temploma“ nevet viseli. — Odamentem. A régi vasajtó előtt katonák állanak őrségen. Vigyáznak arra, hogy a különböző hitvallást követő keresztény templomhívők közötti összetűzősést megakadályozzák, ami nem mindég sikerült nekik. Az udvarban állunk és szemléljük a vaskaput. Egy orosz irgalmas nővér lép hozzánk — megismerte, hogy hazájabeliek vagyunk — és nagyon óvatosan megkérdi tőlünk, hogy zsidók vagyunk-e?

Igent mondunk. — Kicsit csodálkozik és nagyon kedvesen. Keresztényi könyörtelenséggel mondja.

Jehuda Leb Gordon.

Az elmúlt napokban ünnepelte az egyetemes zsidó kulturvilág a nagy héber poeta születésének századik évét. Vlnában született és mint vallásos szülők gyermeke ugyanolyan nevelésben részesült, mint a többi zsidógyerekek a régi Oroszországban. Egy melamednél nyerte a héber tudományok alapelméleteit, majd a bibliát és a talmudot tanulja. Serencsére héber grammatikát is tanul, úgy hogy már zsenge gyermekkorában ír és olvas a próféták nyelvén.

Talmudi tanulmányaival egyidejűleg, páratlan tudós szomjával veti magát a világi irodalomra és nagy élvezettel olvassa a „Hászkaláh“ irodalom alkotásait. Tizenhét éves korában, minden idejét idegen nyelvek tanulásának szenteli; ekkor tanul meg oroszul, lengyelül, németül és franciául. Később szoros barátságot köt a „Hászkaláh“ mozgalom Vlnában élő kitűnőségeivel; M. I. Lebensohnnal és Adam Hacoheennal, akik irodalmi munkásságában bátorítják.

Huszonkét éves korában, Gordon leteszi a vlnai rabbiszeminárium utolsó vizsgáját és tanár lesz. Ezután minden szabad idejét, olvasmányainak és irodalmi alkotásainak szenteli. Első költeményén az „Aháván bën Dávid u Michael“ címűn kívül, számos cikke jelenik meg az akkori héber sajtóban. Mint a „Hamagid“ című ujság egyik szerkesztője, kitűnő satirikus és polemikus készséget mutat. Különben is a harc az eleme, a lant nem zeneszerszám, hanem fegyver a kezében. Gyűlöl minden álszenteskedést, minden papiasságot. A köznapokat dicsőíti, a munkát és a munkásélet egyszerűségét. Népében sem a kiválót, hanem a mindegyiknél kiválóbbat alkotót, akarja látni.

Héber munkásságával egyidejűleg ír az akkori orosz nyelvű zsidó lapokban is. Költeményeket, balladákat, és satirikus verseket ír; ugyanakkor lefordítja Lafontaine és Aesopus meséit héberre.

Mint tanár sokat szenvedett Gordon,

zsidó nevelésben bevezetett újításai miatt a fanatikusoktól és gyűlölködő ellenfeleiktől. 1872-ben a szentpétervári hitközség titkárává nevezték ki és vezetője „A kultura terjesztése a zsidóságban“ nevű egyesületnek is. Ez az idő élete egyik nyugodt szakát képezte, mert alkalma volt erejét és tehetségét csendben munkájának szentelni. Ez a nyugodt élet azonban nem volt tartós, mert 1879-ben ellenségei áskálódásának eredményeként letartóztatták és deportálták. Midőn sok kínódás és szenvedés után ismét hazatért, állása be volt töltve.

Életének egy derűs momentuma volt

Zsidó Népházat!

Éhezők, árvák, aggok és betegek nagy-részt valamennyien hajlékot kaptatok a zsidó szív jóvoltából. Egyetlen szívből fakadó feljajdulás és megvalósult a semmiből modern zsidókórház, szülde, árvaház meg népkonyha és ki tudná a nyilvános és titkos „jót“ szolgáló intézményeket felsorolni.

A zsidó szív és lélek tehát alkotott sok szépet az idők folyamán, de mit tettünk a zsidó lelkekért? Mit tettünk az élen-szomjan, irány nélkül baktató, korán elaggott, beteg, elárvult zsidó lelkekért? Mondjuk ki igazán: semmit!

Mert való igaz! Van iskolánk, van chéderünk elég. Ám a zsidó lélek ép úgy megköveteli a táplálkozás folytonosságát, akár a korgó gyomor. Tragikus nagyon, hogy a zsidóság, az alig 13 éves apró csemetéket szabadjára hagyja és nem nyújt tovább lelki táplálékot, sem hajlékot, ahol tovább képezze magát az ifjú zsidó lélek.

Mint az áradat, ha utjában feltartóztatnád, minden akadályt leküzd, zuzva-törve keresi és megtalálja a legitim vagy illegitim árterület, ahol biztosan pusztít és rothaszt mindent, amit alkotál.

Igy magad ellen uszítod a zsidó ifjúságot, ha nem gondoskodsz további lelki

az 1881-ik évben, amidőn barátai és számos tisztelője irodalmi működéseinek 25. éves jubileumát megünnepelték. Négy kötetben adták ki összes írásait, melyek akkor a héber irodalom legolvasottabb művei voltak az egész diaszporában.

Néhány évvel ezután Gordon részt vesz a „Hamagid“ és a „Voshorel“ című orosz lap szerkesztésében.

J. L. Gordon munkatársa volt az orosz nyelvű Brokhaus enciklopédiának, amelynek a zsidókra vonatkozó fejezeteit ő szerkesztette.

1891-ben Gordon rákbetegséget kapott és miután még összes műveit gondosan összegyűjtötte, meghalt 5652 Elul 24-én.

táplálékáról. Nézz körül mutatva, hol látod a „ma“ ifjúságát és ha mindent láttál, kétségbeesetten vallod magad is, hogy az ifjúságnak olyan hajlék kell, ahol kedvvel művelni lelkét, ahol megtalálja önmagát, zsidó szívét-lelkét, ahol konzerválja azt az ellenálló erőt, amit gyermekkorában magába szívott.

Zsidó Népházat az ifjúságnak, ahol gazdag zsidó könyvtár és olvasóterem áll rendelkezésére, ahol képzett előadók nemes feladatra buzdítják az ifjúságot, ahol melegedve tanuljanak és ahol tanulva felmelegedjenek a zsidó történelem, a zsidó etika kincses tárházánál.

A könyvtárat megteremti a zsidó szív felbuzdulása, a többi elvégzi a tanulmánygyő, jobbsorsra érdemes zsidó ifjúság.

Hitközségi vezetők, keressétek az utat mely az ifjúság lelkéhez vezet adjatok hajlékot az első erdélyi Zsidó Népháznak, Erdély legnagyobb hitközségében. *Koós Leó*

Értesítés.

Értesítjük a **„Hászkaláh“** és **„Hamagid“** lapok **éttermeinket** Timisoara Józsefváros, Kossuth Lajos ucca 4 sz. I. emelet 5 ajtó alatt megnyitottuk. Izzetes házikosztot adunk egy abonenseknek, mint házon kívül is. **Mérsékelt árak! Utazóknak 10 százalék engedmény!** Bankettek és esküvők rendezését vállaljuk.

— Akkor nem tanácsolom, hogy bemennek.

Miért?

— Mert akik nem keresztények, azokat megverik a török katonák.

Barátom most így gondolkozik:

— Mi már a népünkben való vallásalapító miatt annyi verést kaptunk, hogy az a pár ütleg már igazán nem sokat számít.

— Hogy sirját megláthassuk, azért érdemes egynéhány ütlegét megkockáztatni, — toldottam én hozzá.

A nővér szegyenkezve elfordult tőlünk közben mi azt gondoltuk:

— Mondjátok amit akartok, kedveseim. Istenét szolgálani, tanuljátok meg tőlünk.

Mi ismerjük „Őt“, valamivel régebbi idő óta mint Ti. Legalább ezerkétszáz esztendővel. A látogatást népeink fiánál a buzgó ör miatt, ki ajtaja előtt állt, el kellett halasztani. Tovább mentünk...

— Most azonban barátom olajjal akarom megkenni testemet, ünneplő ruhámat felöltöni és felmenni a templomhoz, hogy áldozatomat bemutassam“.

Keskeny elhanyagolt, elhagyott utcán át, félig összedőlt piszkos házak között (barátom meséli, hogy egykor itt azok a baltok állottak, melyekben galambokat, olajat és fehér lisztet árusítottak az áldozatok részére.) vezet az út fel a Templom-hegyre. Nagy és széles körülötte a térség. A hegy maga nem magas, de széles és fedelmi. Rögtön látni, hogy az itt uralkodó színhelye volt. Aki itt áll az uralkodik... Fehér márvánnyal fedett hely, mely egykor a szenttemplom udvarát képezte, fehér márvány lépcsők világítanak a napfényben és vezetnek fel a moséhoz. Itt, hol Jesaias jósolt, hol zsidó zarándokok Galilából és Judeából a zsidó nagyünnepekre összegyűlekeztek, hol tengernyi zsidó ember morajlott, hol zsidó hősök büszkén és nagyra-törően a szabadságért, hazáért és a szent-ségért harcoltak, hol papok a templom láng-

lyen és a széles lépcsőkön dervisek fekszenek fehér köpenyekben és élvezik a nyugalmat és a napfényt. Néhányan felsőtestükkel hajladoznak a Korán fölött, de közben kezüket kinyújtják a baksis után, ha egy európai elmegy előttük és ajánlkoznak, hogy megmutatják moséikat.

Mégis csak ugyanaz a templomudvar ez, mely életében minden pillanatban Európa sorsát évezredekre előre megjelölte! Ez az a földdarab honnan az a kultura származott, mely Rómát és Athént legyőzte! És most itt sütkéreznek ezek a vad szerzetesek.

De legalább „ezek“ barátságosabbak, mint „am azok“. Bevezettek bennünket a moséba, mely a templom helyén áll, és megmutatják az összes szentségeket (természetesen baksisért és egy tiszt kiséréteben) a templom olajkővét (talán egy, azon kövek közül, melyen Jákob ösatyánk Bét-Élben álomra hajtotta fejét.) Az ágbogas bokor, melyben a kos megakadt mikor Ábrahám Izsák fiát áldozatul akarta bemutatni. Egy oszlop a templomból. (Hasonlót láttam már a római Pétertemplomban.) Azután levezetett a pincébe, hol a haromezter oszlop áll, melyek a templom-helyet alátámasztják.

Időközben késő lett és éhesek is voltunk. Elhatároztuk, hogy haza megyünk. A hazafelé vezető uton találkoztunk egy lengyel-zsidó lakodalmas társasággal, mely dobpergés és férfiének mellett vonult el. Más zenét mellőznek, emlékéül a templom lerombolásának). A házasság két gyermek volt, kiket Jeruzsálem utcáin végig az esküvőhöz vezettek. Az aktust magát a chaszid templom tetején tartják meg, melynek látogatói közé a szülők tartoztak.

A menet emberei azt a benyomást tették, hogy a jobb módúak közé tartoztak és semmi sem volt rajtuk, mely a golszra emlékeztetett. A férfiak az atlasz kafiának fölött lábíg erő szőrmével fedett lengyel köntöst és fejeken cobolysapját hordottak. Mint a len-

kedtek nagy kegyesen. Egyenesen és büszkén lépkedtek, nyilván előkelő familiákból származtak. Az asszonyok fehér selyemruhát hordtak és himzett selyemkendőket.

Férjeik mögött lépkedtek. A fehér szombati főköntő alól, nemes zsidó arccsokájuk kivilágított az örömtől és szemérmességétől. A zsidó asszonyok ékszereit hordozták. Gyöngy sorokat nyakukon és nagy briliáns fülön függőket. Büszkén és fejedelmién lépkedtek mint férjeik, hiszen testvérüket kísérték — a menyasszonyt az esküvőre. Nem volt ez lármás ujjongó kíséret — mert az ilyen tilva van Jeruzsálemben — hanem telve csendes, tikos, kedves szomorúsággal, telített menet. Azzal a csendes gyásszal, mely a bucsuzó szombati fölött lebeg, azoknak a meiódiáknak a kedves szomorúságával, ahogy a „Szombat menyasszonyának ének“-ét a három gyász-hétben éneklék. Olyan hercegnő titkos gyászával, kinek hercege fogságban van. Így vezetik Jeruzsálemben a zsidó lányokat az esküvőre...

Mikor hazaérkeztünk már ottaláltuk bokharai házigazdánk rövid levelét, melyben szombatra meghívott magához. Megtudta, hogy barátomnak vendége van és nem akarta elszalasztani az alkalmat, hogy kövesse Ábrahám ösatyánknak a vendégszeretetről szóló parancsát. Azért kéret bennünket szombatra magához, hogy megiszteljen engem és barátomat.

A vendég tisztelőtára a vízzel is bőkezűbb lett, kinyitatta a ciszternákat, tetszés szerinti használatra.

— Szombathoz... mondia barátom ez azt jelenti, hogy már az „Énekek Énekéhez“ Mert szombat náluk már a péntek délutánul kezdődik. Tehát: „Kengessz tested olajjal, öltsd magadra ünneplő ruhádat és jöjj az „Énekek Énekéhez“

Nem kentem testemet illatos olajjal, de ruhát váltottam és elmentem barátommal a bokharai házigazdához, az „Énekek Éne-

HIREK

A „Népünk” cikkeinek utánnomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5691

Péntek. Svát 5. január 23.

Szombat. Svát 6. január 24.

Heti szidra: **בא**

Heti háftóra: **דבר אשר דבר**

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 4.55

gyertyagyújtás 5.—

I-tentiszelet kezdete 5.05

Szombat befejezése 6.05

— **A világ legészakibb városának zsidó élete.** Trondhjem, január 10 (ITA). A trondhjemi cionista csoportot meglátogatta Julius Sámuel, oslói rabbi. Trondhjem arról nevezetes, hogy a legészakibb város a világon, hol zsidó hitközség van. 150 személy volt jelen az előadáson, melynek tárgya „Orthodoxia és cionizmus” volt. Utána nagy vita következett, melynek tárgya „Összefogja-e a cionizmus a vallást, kulturát és nemzetet?” A lefolytatott sékelakció szép eredményt mutat. Amint látjuk, az északi fény országában a hideg és örök hó birodalmában is a zsidó szíveket a viták hevítik és azért az országért lelkesedik, hol a citrom és narancs virul. Az örökké keletre vágó zsidó nép északra vetődött fiait hítek maradnak ott is fajukhoz és népük ideájához. (A szerk)

— **Veszélyben a franciaországi zsidó bevándorlás.** Páris, január 16. A francia kormány új törvényt készít elő a bevándorlásról és a franciaországi letelepedésről. Ez közelebb érint csaknem valamennyi zsidó bevándorlót, kik a legutóbbi öt évben vándoroltak be. Az impulzust erre a decemberi munkanélküliek indexe adta. A tervek szerint munkakönyvet nem kap az, aki legalább öt éve nem tartózkodik az országban. Más szakmát sem szabad választani és a határokat is elzárják, csak turistáknak engedik meg az országba való tartózkodást. Nagy csapást jelent ez a zsidóságra, mert az utóbbi időkben átlag hetenkint ezer zsidó vándorolt be Lengyelországból Franciaországba. Az új törvény életbelépése esetén sokezerényi zsidónak kellene elhagyni az országot.

— **A Habima londoni vendégszerelése.** Amint már legutóbb megemlékeztünk róla, a Habima héber színtársulat Londonban szerepelt a Phönix színházban. Az összes angol lapok a legnagyobb elismeréssel emlékeznek meg a vendégszerelő színtársulatról, kikről mint a palesztinai héber kultúra reprezentánsainak tartanak. A nagy lapok közül legtelegebben a Times, a Manchester Guardian és a Daily Telegraph irtak és örök emlékeztetnek tartják a vendégszerelőt az angol színpad történetében. A Habima színtársulat január 20-án indul vissza Marseille-ből Palesztinába.

— **A szigeti mizrachisták lendületes munkája.** Az utóbbi időben kétségtelenül örvendetes fellendülés észlelhető a szigeti Mizrachista életben. A Ceire Mizrachi kezdeményezésére alakult Bné-, Bnoih Akiba és az ifjusági Poel M. megalakulása után egy nagy Poel M. csoport megalakulását határozták el. Mely a szigeti zsidó munkásság, a vallásosság alapján állók rétegeit foglalja magában. A reorganizációs műveleteket, folyó hó 11-ére, vasárnap estére tűzték ki, egy nagyszabású teaestély keretében. Az estélyen megjelentek a város ifjusági egyesületeinek reprezentánsain kívül valamennyi számot tevő munkása. Stern A. rövid megnyitó beszéde után, Koffler Mózes a Ceire Mizrachi díszelnöke egy óris beszédében, lendületes szavaival, részletesen ismerteti a

Poel M. célkitűzéseit. Majd átadja a szót Rottenberg József-nek, aki hosszas beszédében felszólítja a jelenlevőket, a Poel M.-hoz való csatlakozásra. Végül pedig, Stern záróbeszédével, a nivós. ünnepe, melyet a Bné Akiba énekkara Taub User aszisztálása mellett fűszerezett, lelkes hangulatban bezárult. A rendezés körül fáradságos munkájukkal nagy érdemeket szereztek maguknak Müller Mózes, Stern Lévi, Schreter A., Appel Chajim, Lax Móric, Káhn Ignácz és Scharf I. A helyi Ceire Mizrachi vezetőségének delegáltjai a napokban kiszálltak a Szibériáról husz kilométernyire eső Barcánfalva községbe, hol a nagy templomban népgyűlést rögtönöztek, mely alkalommal felszólaltak Appel, Gerner, Reich és Izrael chávérok és megalakították a Ceire Mizrachi ottani helyicsoportját. Tekintettel arra, hogy a női osztályon is jelen voltak szép számmal, alkalmasnak látták a helyzetet a Ceiroth megalakulására is, aminek eredményeképpen a Ceiroth ideiglenes intézőbizottsága Stern Fáni, Stern Lea, Stern Cili és Stern Sári lettek. A Ceire részéről Stern J. Mechel, Feig József, Fried H., Gluser Ábrahám lettek a bizottságnak tagjai.

— **Tunisz gettója eltűnik.** Páris, január 15. Tunisz városának tanácsa elhatározta, hogy a Harah nevű zsidó lakta negyed, melyben még igen sok középkorból fennmaradt híres zsinagóga áll, lebontatja és helyébe modern városrészt épít.

— **Németország a legnagyobb palesztinai narancsvevő a kontinensen.** Jeruzsálem, január 14. December közepéig Palesztinából 500 ezer láda narancsot exportáltak, ebből 305 ezer egyenesen Angliába ment (előbbi évben 257000 láda), Port Saidon keresztül 78 ezer láda, míg 115000 ládát az európai kontinensre exportáltak (előbbi évben 67000). Az európai kontinensre küldött árú nagyrésze Németországba volt címezve.

— **Baal-Sem sírját feldúlták a kommunisták.** Riga, január 14 (ITA). Utasok, kik Szovjetországából jöttek Rígába mondják, hogy a legújabb vallásellenes kommunista kampány folyamán elpusztították a zsidóság két halhatatlan nagyságának sírját is. Az egyik Baal Sem sírja Mezhibozhban, a másik; bratzlavi rabbi Nachman sírja Umanban. Törzsúrás ez minden zsidó léleknek, kik tudják, mit jelentenek ezek a nagyok a zsidóság történetében.

— **Ottolenghi professzor kitüntetése.** Róma, január 10 (ITA). Az olasz kormány Ottolenghi professzor, velencei főrabbinak, a „Commendatore della Corona D'Italia” nagy rendjelet adományozta. Ottolenghi egyike a legtehetősebb zsidó vezérfiaknak Oszországban, ki számos tudományos zsidó művet adott már ki, melyek korszakalkotó fontosságúak voltak.

— **Oszkar Wassermann Lengyelországban.** Oszkar Wassermann, a Deutsche Bank igazgatója, a németországi Keren Hajeszod bizottság elnöke Varsóba érkezett, ahol a lengyelországi zsidóság körében nagy irányu propogandamunkát végez a Keren Hajeszod érdekében. Tiszteletére a varsói zsidó hitközség képviselőtestülete ünnepi ülést tartott, amelyen a hitközség elnöke és az összes zsidó intézmények képviselői melegen ünnepelték. Wassermann válaszában arról beszélt, hogy a zsidóság mindinkább szétforgácsolódik egy nemzetközi összejövetelel, míg tudják egymást megérteni és így kötelességünk legalább egy semleges pontot teremteni, ahol a saját nyelvünkön fogjuk egymást megérthetni. A zsidóságból sok ut vezet kifelé, de a zsidósághoz vissza csak egy ut vezet és ez az Erec Jisrael felé vezető ut. „Mi a pusztában vándorló nemzedék „dor hamid-bar” vagyunk. A magunk részére már nem építhetjük fel Palesztinát, de építsük a zsidó jövő számára. Egy új büszke ifjuság

nő fel ott, a héber nyelv újjászületése éppen olyan csoda és álom, mint Palesztina egész élete. Az utóbbi évek sok csapása akadályozta munkánkat. De ezek csak kísérlések, amelyek nem tántoríthatnak el bennünket kötelességeinkről.” „Teljesítse minden zsidó kötelességét — így fejezte be beszédét — nemcsak Palesztinát, hanem önmagukat segítik. A becsületeitükről, a zsidóság presztízséről, minden egyes zsidó becsületéről van szó.” A beszéd rendkívül nagy benyomást kellett a lengyelországi zsidóság vezetői körében.

— **Makarof tengernagy fia attert a zsidó vallásra.** Párisból jelentik. Makarof tengernagynak, az orosz-japán háborúban az orosz flotta egyik parancsnokának a fia, családjával együtt a zsidó hitre tért és az Ábrahám nevet vette fel. A tengernagy fia kijelentette, hogy apja okmányai között megtalálta a bizonyítékát annak, hogy a családja zsidó eredetű és ezért elhatározta, hogy visszatér ősei hitére és Palesztinába költözik.

— **A szlovenszkói jesivák száma.** A legújabb statisztizska szerint Szlovenszkóban 36 jesiva van 2000 hallgatóval s 49 talmudtóra 2200 növendékkel. A pozsonyi, galántai, surányi, nagyszombati jesiváknak átlagosan 200-200 növendékük van.

— **A naptárreform és a zsidóság.** Zürich, január 9. A Népszövetség 1931. évi október havára hívta egybe a naptárreform végleges letárgyalására hivatott értekezletet. A svájci zsidó lapok értesülése szerint a világ minden részéről beérkezett tiltakozások ügye rosszul áll, amennyiben az előjelek szerint kétségtelen, hogy az ugynevezett blanco napnak a bevezetése lesz a reform lényege és így a szombat teljes eltörlődése fog bekövetkezni. Zsidó körökben mindent elkövetnek, hogy a tervezett naptárreformot megakadályozzák, erre azonban kevés kilátás van.

— **Pankotai izr. hitközség tisztújító közgyűlése.** Az 1931 évi január hó 11-én tartott rendes évi közgyűlés alkalmával egyhangú lelkesedéssel Herzka Ármin uradalmi igazgatót választották meg elnöknek. A többi tisztségek a következőképpen lettek egyhangúlag betöltve. Alelnök Dr. Werner Miklós. Templomelőjáró és házgondnok: Irányi Mór. Pénztárnok: Werner Fülöp. Ellenőr: Karácsonyi József. Jegyző: Weinfeld Sándor. Választmány: Molnár József, Márton Sándor, Menzer Adolf, Morvay Dezső. Számvizsgáló bizottság: Márton Sándor, Morvay Dezső, Kun Jenő. Chewra bizottság: Herzka Ármin, Irányi Mór, Neumann Miksa, Schwartz Géza, Kun Jenő. Adókievő bizottság: Dr. Werner Miklós, Márton Sándor, Morvay Dezső, Menzer Adolf, Schwartz Géza, Adófelszólamlási bizottság: Molnár József, Dr. Weisz József, Dr. Ledermann Márton, Lobstein Sámuel, Csillag Sándor, Herzka Ármin elnök székfoglalója alkalmával lendületes beszédet tartott s azt a következő szavakkal zárta be: „Uram! Sohse volt annyira szükségünk az összetartásra mint ma, amikor a zsidóságot minden oldalról támadás éri. Emlekeztünkben vannak még a közelmúltban történt zsidó ellenes kilengések, melyek minden zsidó ember szívében nagy megdöbbenést és fájdalmat kellettek. Ezért kérem Önöket, tartsanak össze, legyünk egy test, egy lélek, hogy szükség esetén zsidó testvéreinket kelőképpen támogathassuk és megvédelmezhessek. Ezzel tartozunk Öseinknek, Apáinknak, saját magunknak és utódainknak.” Sonnenschein Elías főrabbi a telépő tisztikarnak megköszönte buzgó fáradságukat, melyet a hitközség érdekében kifejtettek. Az új tisztikar működéséhez pedig Isten áldását kérte. A közgyűlés még Molnár József volt elnököt érdemeinek elismerésül örökös tiszteletbeli elnöknek választotta meg egyhangúlag s ezzel a közgyűlés véget ért.

— **Megalakult az első zsidó hitközség Spanyolországban.** 1492 óta, mióta a zsidókat Spanyolországból kiűzték, most történt meg először, hogy Machidoban, egy kis külvárosi zsidó imaházban egy kis zsidó hitközség imádságra ülhetett össze. Körülbelül 30 férfiből álló gyülekezet engedélyt kapott a kormánytól, hogy az első spanyol templomközséget megalakítsa. Igen egyszerű formák között jászódott le a meghatározó és történelmi jelentőségű ünnepség. Megjelent erre az alkalomra a madridi rendőrség egyik kiküldöttje is. A kis hitközség megalakulását és a templom megalakítását egy Bauer nevű francia bankár tette lehetővé, aki a tisztelátbeli főkonzuli méltóságot tölti be és akinek családtagjai közeli kapcsolatban állnak Alfonz spanyol királyhoz, amennyiben a bankár leánya a királynő kíséretéhez tartozik. Magát Bauert megválasztották az új hitközség elnökévé. A királynál való közbenjárásának köszönhető, hogy annyi fáradság után a zsidó hitközség is elismertetést talált és az egyházi hatóságok tiltakozása dacára az is sikerült neki, hogy a város nagy temetőjében külön parcellát szakítsanak ki a zsidó sírok részére. Az új templom fenntartásával járó anyagi terheket is magára vállalta Bauer bankár. Közel fél ezred év óta így költözik vissza hivatalosan Spanyolországba a zsidóság örök szelleme, melyet annakidején halálra és száműzésre ítélték, amely túlélte az inkvizíció máglyáit és vérbíróságait.

Állandó megélhetést, magas keresetet elérhetnek egyes képviselők magánvevők látogatásával.

Sürgős címközlés

„Állandó”
jeligére
RUDOLF
MOSSEHOZ,
Cluj kéretnek.

— **Felix M. Warburg.** Felix M. Warburg, a kiváló emberbarát és az amerikai élet kimagasló vezérférfia most tölti életének 60-ik évét, mely alkalomból öt világszerte meleg ünneplésben részesítik. Warburg 1871-ben Hamburgban született, 1894-ben ment át Amerikába, házasságot kötött Schiff Fridával, Jacob H. Schiff leányával és 1896-ban a Kuhn, Loeb & Comp. bankház tulajdonosa és több nagy vállalat vezetője lett. Felix M. Warburg életének legjelentősebb mozzanata az a működése, amelyet szociális téren fejt ki és amely valóban példátlan. A bevándoroltak támogatásától kezdve a csecsemővédelmen át a testileg és szellemileg visszamaradt gyermekek és bűnöző fiatalok, vakok és mindezek oktatóinak támogatásáig alig van a társadalmi gondoskodásnak ága, melyet nem támogatott volna és amelyben hatalmas intézmények által nevét nem tette volna maradandóvá.

— **Nathan Strauss halála.** Newyorkból jelentik. Nathan Strausz, az ismert zsidó nagytőkés és emberbarát meghalt. Érdekes ez ember pályafutása. Gyermekkorától fogva Amerikában nevelkedett, de Németországban született. A rajnai Pfalzban, Németországnak ebben a gazdag tartományában született 1848-ban s most január 31-én lett volna nyolcvanhárom éves, 1894-ben Newyork polgármesteri állására jelölték, de ő nem fogadta el a jelöltséget. Négy évvel azután mégis elfogadta Newyork közegészségügyi bizottságának elnökségét. Az 1893-94-évi télen szénnel kenyérral és fűszeráruval látta el Newyork szegényeit, a kö-

vetkező szigorú télen pedig menedékhelyeket állított hajléktalanoknak, kik fejlenként — 1200-an voltak — napi öt centért kaptak ott szállást és reggelit. 1898-ban, a spanyol amerikai háború idején hűtőteleppel ajándékozta meg a kubai Santiago városát. Egészségügyi szakosztályt és Pasteur-intézetet alapított Palesztinában, a biblia földjén s azóta népkonyhát tartott fenn, hol naponta ezerhétszáz szegény kap ingyen ellátást faj- és valláskülömbőség nélkül. Az amerikai zsidókongresszus 1920-ban s 1922-ben újra elnökévé választotta meg, elismeréssel adózva ezzel annak a férfinak, kinél nagyobb arányban és nagyobb szívóssággal alig áldozta magát valaki az ember és elsősorban a zsidó szeretet és a szegények segítségének munkájára.

— **Elhőjasodásnál, köszvénynél és cukorbetegségnél** a természetes „Ferenc József” keserűviz javítja a gyomor és a belek működését és előmozdítja az emésztést. Az anyacserebántalmak gyógyító eljárásainak több kutatója megállapította, hogy a Ferenc József viz-kúra nagyon szép eredményre vezet. A Ferenc József keserűviz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

— **Lucien Wolf végrendelete.** Londonból jelentik; A napokban hirdették ki a nemrég elhunyt Lucien Wolf végrendeletét. Mintegy 4,000 fontnyi vagyonát részben gyermekeire, részben özvegyére hagyta. Nagy értékű könyvtárát és rendkívül fontos naplójegyzeteit, amelyek különösen a békekonferencia alkalmával, 1919-ben a zsidók kisebbségi jogainak biztosítása tárgyában különféle államokkal folytatott tárgyalásait tartalmazzák, az angolországi Zsidó Történelmi Társaságnak adományozta, amelynek elnöke volt. Az ICA-ra és a Joint Foreigen Comitee-re vonatkozó iratokat a nevezett társaságokra hagyta.

— **A jugoszláviai cionista szövetség elnökeinek kitüntetése.** Belgrád, január 6. Sándor király a jugoszláviai zsidóság népszerű reprezentánsát, dr. Dávid Alkalay belgrádi ügyvédet, a jugoszláv Cionista Szövetség elnökét a most létesített „Jugoszláv Korona” magas érdemrenddel tüntette ki. A magas kitüntetés a jugoszláv zsidóság körében nagy meglepetést keltett.

— **Lengyelország és Palesztina között direkt hajóösszeköttetés létesül.** Varsó, január 15. A svéd Keleti-Hajózási-társaság elhatározta, hogy új vonalat létesít, mely Gdynia nevű Danzig melletti lengyel kikötőben kezdődik és a levantei paron végződik. Ezáltal direkt hajóforgalom kezdődik Lengyelország és Jaffa között.

— **Purimjátékok magyar nyelven.** Manheim Mór, Debrecen Piac u. 41. Kérjen részletes ismertetést.

— **Tisztújító gyűlés a felsővisói Ceire Mizrachiban.** Eredményes multra tekinthet vissza a felsővisói Ceire Mizrachi. A napokban tisztújító ülést tartott. Teszler Mendel választmányi elnök, megnyitójában rámutat a kvuca eddigi tevékenységére és megköszöni az utóbbiakban beiratottakat. A szavazás után az elnök felolvassa a választás eredményét. Elnökség: Farkas M. Dávid, Teszler Hermann és Pollák Izrael. Pénztárnok: Stei Jakab. Titkár: Benjamin Scheiner. Ellenőr: Lebovits Lajos. Könyvtárnok: Teszler Duci. Teszler Hermann hatalmas köszönő beszédében beszámol a Mizrachiért eddig vívott harcról és kijelenti, hogy továbbra is fáradhatatlanul fogja ezt folytatni. Egy évi munka eredményeképpen, sikerült már nagyszámu vallásos zsidó közönség szimpátiáját megnyerni. A Hatikva és Techaknu hangjai mellett zárták be az ülést.
T. H.

— **Camille Huysmans intervenciója Lord Passfieldnél.** Antwerpen január 18. A szocialista internacionálé ismert vezére, a volt belga miniszter, Camille Huysmans, az ottani Pro-Palesztina bizottság határozatával egyidejűleg terjedelmes emlékiratot juttatott Lord Passfield angol gyarmatügyminiszterhez, melyben részletesen kifejti a második internacionálé szempontjából a Fehér Könyv annulálásának szükségességét. Azzal is megindokolja álláspontját, hogy szocialista szempontból lényeges a palesztinai építési munka nyugodt folytathatása.

— **Angliában a zsidókra nézve kedvezően oldják meg a vasárnapi munkaszünet kérdését.** Londonból jelentik. A nevcastlei új rendelet a vasárnapi munkaszünet kérdésében, a zsidókra nézve kedvező enyhítéseket tartalmaz. Így például miáltal a borbély üzletek vasárnap zárva maradnak, a szombaton zárva tartott zsidó borbély üzletek vasárnap egész nap nyitva tarthatnak. Továbbá miáltal a mézárászékekre is teljes vasárnapi munkaszünet áll fenn, addig a zsidó mézárászékek, melyek szombaton át zárva voltak, vasárnap ugyancsak kinyithatnak és üzemben maradhatnak.

— **P. Ruthenberg lemondása.** P. Ruthenberg, a róla elnevezett nagy palesztinai villamosági művek igazgatója, levelet intézett a „Doar Hayom”-hoz, melyben kategorikusan kijelenti, hogy semmi esetre sem fogadná el dr. Chaim Weizmann helyét a cionista Executive elnöki székében. Szó van arról is, hogy Ruthenberg lemond a „Waad Leumi” elnökségéről is és teljesen visszavonul a politikai élettől és csakis gazdasági kérdéseknek szenteli idejét.

— **Jabotinszky Wenben.** Amint a bécsi lapok közlik, Vladimir Jabotinszky január havában odaérkezik és nagy meetinget tart a Konzerthaus nagytermében.

— **Leon Motzkin beteg.** Párisból jelentik, hogy a Cionista Aktionskomitée elnöke betegsége miatt orvosai rendeletére Nizzába utazott. Motzkin a közeljövőben távol kell tartsa magát minden politikai tevékenységtől. Ennélfogva nem vehet részt a Jewish Agencynek az angol kormánnyal folytatott tárgyalásain sem. Helyette az Agency politikai kommitéjába helyét Isaac Naiditsch foglalta el, ki már Londonba is érkezett.

— **Irland szabadsághőse: zsidó.** Londonból jelentik: John Irwin, az ismert angol antiszemita újságíró mostanában Amerikában járt, ahol különböző kutatásokkal is foglalkozott. Kutatásairól Irwin miniszter hosszabb cikksorozatot közölt s egyikében elmondja, hogy De Valéra, az irlandi szabadság harc hőse vezére, zsidó. De Valéra a cikkíró szerint egy newyorki zsidó család gyermeke volt, ahonnan szüleivel együtt Irlandba vándorolt, ahol az egész család naturalizálta magát.

— **A francia revizionista cionisták konferenciája lezajlott.** Legutóbb megemlékeztünk a francia revizionisták konferenciájáról. A konferencián résztvevő 18 delegátus elhatározta, hogy megszakitának minden összeköttetést a cionista világszervezettel, ha a legközelebbi kongresszuson nem távolítanak el mindenkit azok közül, kik a mostani súlyos helyzet előidézésében részesek és mindazokat, kik végcélként mást hangoztatnak, mint a zsidó államot.

Művészi perzsaszőnyegek,
szövött gobelinek, külföldi fonalak
Schulhof Emilné
ORIENT Szövőművészeti Iskola
ORADEA, Strada Ep. Ciorogariu 17.
Vidéki rendelések utánvétellel
gyorsan és pontosan eszközöltetnek

Fabrica Fuzionata de Rom si Licheuri S. A. — Egyesült Rum és Likörgyár P. T.

1080 P. T. St. Nicol Filiposcu 7. Telefon: 1044-1048

ORADEA

BOROSZTÁLY: Str. Avram Iancu 11 (Főcs) Palota) Telefon: 17

Magyar Könyvtár • Fundatia pentru Scoala - BCU Cluj-Napoca.

— A toplíai Ceiré-Mizrachi közgyűlése. A toplíai Ceiré Mizrachi rendkívüli gyűlést tartott, melyen a város özszi-dósága megjelent. Kandel Chaim a megjelenteket üdvözli és átadta a szót Schwartz Salamon chavérnek, aki másfél óras frapáns hatású és magasszárnyú beszédében részletesen ismertette a Mizrachi munkáját és céljait, úgy Erec-Jiszráelben, mint a galutban, kifejtette a Poalé Mizrachi szükségességét, hangoztatta, hogy csak zsidó munkásokkal épülhet fel Palesztina. Nagy vonalokban ismertette Erecjiszráel jelenlegi helyzetét s végül kéréste a chavérokat, hogy minden rendelkezésükre álló eszközökkel dolgozzanak a Mizrachi eszme előbbre vitele érdekében. Utána Bojum Izsó chavér tartott nagyhatású beszédet, majd Kandel Chaim a Ceiré Mizrachi nevében köszönetet mondott a felszólaló Schwartz Salamon chavérnek és a jelenlevő vendégeknek a megjelenésért, amely után a közgyűlés véget ért.

— A satu-marei Mizrachi ifjuság meetingje. Szatmár város zsidó életében a jelentékeny szerepet játszó Ceirot és Ceire Mizrachi ifjuság, az elmúlt héten nagy zsidó összejövetelt rendezett. A megnyitó beszédet, a nagyváradi központ megbízásából Ráth Efráim tartotta, ki a közönség tapsától kísérvé lépett a pódiumra és mély gondolatokban gazdag beszédet tartott. A beszéd után, Vald héber dalokat énekelt, míg Junger Juliska, saját szerzeményű költeményt adta elő. Junger Juliskában, egy fiatal tehetséges poétanőt ismertünk meg, kinek nevével még találkozni fogunk. A Giszkalay J. „Titok” című drámájának előadásával egy oly feladatot oldott meg a Ceirot-Ceire műkedvelő gárdája, mely még hivatásos színészeknek is becsületére válna. A drámának főszereplői: Klein Mariska dekoratív megjelenésű, Stern Dezső nagy zeri hangjával, Fischer Miklós, Goldfinger Tibor, Glück Jenő, Katz Sándor, Schwéd Andor, és Vald Mózes, mind egytől-egyig derekasan megállították helyüket. A műsor második részét a bájos Klein Olgica roccocó táncá vezette be, Braun Annus művészi zongorakisérére mellett. A nagy gracizitással előadott táncot, a közönség megismeltette. A Makkabeusok című dráma női főszerepben Weiner Ilonka művészi alakítást nyújtott. A drámában szerepeltek még Rottenstein Terike, Vald Margit, Biedermann Szidike, Grosz Olgica, Stern Dezső, Biedermann Miksa, Glück Jenő és Schwéd Andor. Mindannyian többször lettek a lámpa elé hívva. A műsor utolsó számában Vald József és Glück Jenő jiddis dalokat adtak elő nagy sikerrel. Az egyes számokat Heilbraun Miklós ügyvéd konferálta be, szellemesen. A rendezés nehéz munkáját és a büfé vezetését Klein Helén, Grosinger Ibike és Griffel Mariska leikes Ceirot tagok végezték.

Ordentlich Viktor

— Oneg-Sabat előadás. F. hó 23-án péntek este 8 órakor az oradeai Brith Hanoar Hámizrachi által bevezetett Oneg-Sabat előadást Berliner Emil chavér fogja megtartani. Szombat délután f. hó 24-én 3 órakor talmud előadás, előadó: Weisz Fábán. Majd 4 órakor Berkes Dávid ur nagyszabású előadást fog tartani מצוות ביה שיהארי תלויה בה cimmal, mely előadásokra kérjük a tagok pontos megjelenését.

Vezetőség.

— Oneg Sabat Szatmáron. Folyó hó 23-án pénteken este 8 órakor dr. Klein Ernő főrabbi tartja előadását a Zsidó Nemzeti Szövetség helyiségében. Vendégeket szívesen lát a

Vezetőség.

— A nagyváradi „Poalé Czedek” Zsidó Iparosok Fgyesülete január 25-én délelőtt 10 órakor Str. Tace Ionescu (Kőrös u.) 18 szám alatt, a megjelent tagok számára tekintet nélkül, megtartja évi közgyűlést, melyre összes tagjait ezennel meghívja az Elnökség. Napirend: 1) Elnöki megnyitó. 2) Jegyzőkönyv felolvasása. 3) Pénztári jelentés. 4) Évi jelentés. 5) felmentvény megadása. 6) Koreinök választása. 7) Választások megejtése. 8) Költségvetés előirányzat. 9) Indítványok

KÖZGAZDASÁG

A zsidó szövetkezeti mozgalom

II. Irta: BLEYER ADOLF az oradeai Kishiteibank igazgatója.

Mielőtt a zsidó szövetkezeti mozgalom részletes ismertetésére áttérnénk, fontosnak tartjuk a szövetkezeti mozgalom célkitűzéseit nemzeti szempontokból is megvilágítani. A zsidó reneszánsz mozgalom, mely a zsidóság nemzeti ujászületését akarja a nemzeti othon megteremtése által, nem tévesztheti szem elől el annak a mozgalomnak jelentőségét sem, mely a nemzeti ujáépítéssel egyidejűleg a gazdasági regenerációt tűzte ki célul. Ezen regenerációs folyamat épen azon elemekre vonatkozik, mely a zsidóságnak valódi nemzet fenntartó rétege. Csodálatos zsidó jellegzetesség, de talán ez is hozzátartozik a zsidóság egészen, egyedülálló életformáihoz, hogy fennmaradását sohasem a gazdagjai és nemesi biztosították, nemzetfenntartó elemeit mindég és mindenütt a falusi, vagy városi zsidó dolgozó, anyagilag gyengében állók, adták. A zsidóság intézményeit mindenkor a zsidó kisemberek tartották fenn, egyetlen népnél a világon sem látott mértékű áldozatkészséggel.

Nem a milliomosaink, hanem Moris Rosenfeld szerint a „Könnymilliomosok” azok akik minden áldozatban előljárnak és akik tisztia hamisítatlan nemzeti érzésükkel a zsidóság gerincét alkotják és zsidó jövő biztos zálogát jelentik.

Ezen zsidó tömegek gazdasági meg-

Szervezése vitális nemzeti érdek, aminthogy ezen tömegek öntudatra nevelése parancsoló szükségesség is népünk jövőjének szempontjából. Ezen cél lebegett a zsidó szövetkezeti mozgalom megalapítói előtt amikor uttörő munkájukat megkezdték és hogy nem hiábavaló munkát végeztek, mutatják azok az évről-évre szaporodó zsidó szövetkezetek és az azokban tömörült zsidó kisexisztenciák száma. Különösen bámulatosak az eredmények, melyeket a zsidó tömegeknek a takarékosagra való nevelésével elérték, továbbá azon eredményes munkájuk, mellyel a kamatuzsorának védtelenül kiszolgáltatott zsidó kisiparosok és kiskereskedők érdekeit hathatósan megvédehték. De ezekről bővebben a következő számbunkban.

— Magyarországon is megalakultak a zsidó kishiteibankok. A pesti izr. hitközség elnöksége a Joint, illetve az u. n. Fondation igazgatóságával tárgyalásokat folytat zsidó szövetkezetek létesítése tárgyában. Lengyelország, Litvánia, Csehszlovákia, Románia zsidósága körében évek óta áldásos munkát fejtenek ki ezek az alturista szövetkezetek. dr. Hajdu Marcell és Eppler Sándor, Berlinbe utaztak, hogy az illetékes tényezőkkel a tárgyalásokat lefolytassák.

Rádiók csillárok

„ELECTRON” (volt POVAZSÁN)

PAPP és RAJZ mérnökök, Str. Prințul Carol 1 sz. Tel. 5-35

Árverési hirdetmény

Várnai József oradeai kereskedő ügyfelem javára, a fizetésben késedelmes adós terhére és veszélyére, Belényes községben a vasuti rakterületen 1931 január 27-én délelőtt 11 órakor dr. Cornél Popp belényesi közjegyző közbenjöttével megtartandó nyilvános árverésen a legelőbbit ígérőnek, esetleg kikiáltási áron alul is el fog adatni 20 vagon á 10.000 kg. első osztályu tűzifa. A kikiáltási ár 50.000 lei. A venni szándékozók az árverés megkezdésekor kötelesek a kikiáltási ár 10 százalékát, mint bánatpénzt letenni. A vevő tartozik a vételárat nyomban kifizetni. A fa megtekinthető a helyszínen, a belényesi vasuti rakterületen. Ügyfelem az áru minőségéért és

mennyiségéért felelősséget nem vállal. A vételi illetéket a vevő viseli.

Dr. Virányi Lajos
oradeai ügyvéd.

Urán Géza ÓRAS ÉS ARANYMŰVES

Nagyvárada, Zöldfa-u. 8.

Nagyválaszték mindennemű Schweici órák, gyémánt és briliáns ékszerek, aranyórák, aranyláncok, karikagyűrűk, fülbevalók, medailok és karkötők.

Chamisu Aszarra 10 féle gyümölcs

1 családi csomag 54 lei

BENEDEKNÉL Zöldfa-u. 5

Leitner Márton ház

Ne vegyen cipőt

mielőtt a

RÓTH HENRIK Str. Vic. Jorga
(Zöldfa-ucca) 3

hallatlanul olcsó kirakat-árait meg nem tekinti.

Leltár kiárusítási egységárak:

▲	Női cipők...	Lei 199, 225, 300, 350,
Ezen árak	Női lakkcipők	„ 375
„KÖZÉRDEK”	Gyermekek cipők	„ 90-től
könyvre is	Férfi cipők...	„ 385 „
érvényesek	Férfi lakkcipők	„ 485 „
▼		

Rövid hírek

A Keren Kayemeth Országos Kuratóriuma f. hó 15-én tartott ülésén elhatározta, hogy svat 15-ike alkalmából egy február 1-én lefojytatandó perselygyűjtésre kéri fel Erdély szervezett cionista ifjúságát. A Keren Kayemeth bizottságaihoz leveleket intézett a Keren Kayemeth iroda, melyben közölte a svat 15-iki gyűjtésre vonatkozó utmutatásokat. A Keren Kayemeth Országos Kuratóriuma ezután kéri fel Erdély zsidóságát, hogy fogadják szívesen svat 15-én a Keren Kayemeth kiküldötteit.

Byalistok lengyel város tanácsa elhatározta, hogy egyik uccáját Josef Chassanovitsról nevezi el, ki a jeruzsálemi zsidó egyetemi könyvtár alapítója volt.

A legutóbbi 5 hónapban Kanadába 1923 zsidó vándorolt be.

Az angol gyarmatügyi államtitkár, dr. Schiels kihallgatáson fogadta az Aguda egy delegációját.

Elisabethville-ben (Belga-Kongó) egy hatalmas nagy zsinagóga építését fejezték be.

Danzigban a napokban zajlott le az agudista ifjúság világkonferenciája.

Louis Lipsky tiszteletére, ki 30 éve tevékenykedik az Egyesült Államok cionista organizációjában (melynek jelenleg tiszteletbeli elnöke) a Hotel Astorban nagyszabású bankettet rendeztek.

Henriette Diamond Leetsben (Anglia) 1000 fontsterlinget (820000 lei) hagyományozott végrendeletében a Keren Kajemetnek, azzal a motiválással, hogy ez a legjobb tiltakozás a Fehér Könyv ellen és felszólítja a cionistákat, hogy tekintettel a súlyos helyzetre, kövessék áldozatkészségben példáját.

Bulavayo-ban (Délrodézia Afrika) „Hasalom“ cím alatt új zsidó lap indult meg.

Az anticionista mohamedán indiai vezér, Mohamed Ali meghalt Londonban.

Bréma városának parlamentje vágatási tilalmat készít elő. (a XX-ik század nagyobb dicsőségére.)

A breszt-litovskij híres jesiva vezetője, Mózes Sokolowsky gaon meghalt.

A németországi rabbiszervezet központi vezérbizottsága Lipcsében ülést tartott.

Az orosz cionista zsidóság legismertebb vezére Cr. Julius Brutzkus most ünnepli 60 éves születésnapját.

A délafrikai Keren Kajemet drive oly eredményes volt, hogy 15000 dunam új föld megvételére nyújt lehetőséget.

A jeruzsálemi nagy muftihoz beadvány érkezett sok mohamedán aláírásával egy muzulmán misszionárius kiképző iskola felállítására.

Restaurant

Oradea, Zöldfa-u. 10.

Grosz

Timisoara, Lloyd-sor 8

Utazóknak 10% engedmény

ZSIDÓ HUMOR

A cylinder

Dr. Z. P. Chajes bécsi főrabbi egyszer meghallgatta egy liberális rabbinak a prédikációját. A beszéd után a szónok, akin vadonatúj cylinder volt, megkérdezte: hogyan tetszett a szónoklat.

— A prédikáció fénypontja — válaszolta Chajes — az Ön cylindere volt.

A tanító a maga iskolájában király

Egyszer egy király bemegy egy iskolába. A tanító ott ül a katedróján, vesszővel kezében. A tanulók mélyen leborulnak a király előtt, a tanító azonban nem hagyja el katedróját. A király magához idézi s kérdőre vonja. A tanító hódolattal igazolja magát: „Az iskolában én vagyok a király. A tekintély vesztével oda van a tekintély is. Én a gyermekeket a király iránti hűségre és tiszteletre tanítom. Ha én az iskolában más előtt leborulnék, többé meg nem becsülnének s elveszíteném a hatalmat fölöttük. Így pedig becsületem és hatalmam nő, ha a király jelenlétében is megóvom. Itt azonban leborulok királyi színed előtt“. A király helyeselte a tanítónak magatartását. (Gaster 428.)

Az elszegényedett gazdagnak utolsó gyöngye.

Egy zsidó, aki nemzsidók között élt, hogy környezetének kedvében járjon, lassanként egyre többet áldozott föl zsidó voltából. Egyszer, amikor a fejedelméhez volt meghíva, egyik ellensége fölfogadott néhány gyereket, hogy feléje kiáltás: „Zsidó! Zsidó!“ A már csak alig zsidó ennek halatára aranypénzt szórt a zsidózó gyermekek közé. A király meglepődve kéri ennek magyarázatát. A zsidó példázattal felel.

Gazdag ember elpazarolja a vagyonát. Már csak egy drága gyöngye marad egykori gazdagságának emlékeül. Ehez ragaszkodik. Amikor megszorul, nem adja el, csak zálogba veti. Amikor újabb és újabb kölcsönökkel megterheli hitelezője megakarja tőle vásárolni. De az elszegényedett ember áruba nem bocsájítja. Ragaszkodik hozzá, hogy őt ismerjék el a drága gyöngy gazdájának.

Hasonlóan ő, a zsidó is elpazarolta őseinek vallásos örökét. Szinte alig maradt fenn valami. De most ezek a fölfogadott gyermekek arra emlékeztetik, marad mégis valamije: az a tudat, hogy ő mindazonáltal zsidó. Arannyal jutalmazta meg a gyermekeket, amiért eszébe jutatták: még ővé a gyöngy (Gaster 429).

Kölcsönöket

jelzálog vagy kézzizálog fedezet mellett előnyös feltételekkel nyújt és

Betóteket

kedvező kamatozással és felmondás nélkül elfogad

Banca Centrală SOC. ANON.

ORADEA, Astoria (Emke) palota

Ingyen harisnya

LEITNERNÉL a

„Hófehérke“ harisnyaházban

Sas palota Piața Unirei 4.

12 készpénzért vásárolt cikk összértékének $\frac{1}{12}$ rész arányában

Ugyanott BIZALOM könyvecskére is vásárolhat.

Szombaton csak este nyitva.

M O Z I

Cinematografur FILMPALACE mozgó
HETI MŰSORA:

Péntek, *Stambuli Fegyenc* Bűnügyi film. A főszerepben Henrich Gheorghe és Betty Aman. Szombat d. e. Szenszácións matiné 10 és 12 leies helyáarak. Szombat d. u. *Sztambuli Fegyenc*. 3 óraker olcsó helyáarak. Vasárnap d. e. nagy matiné 10 és 12 leies helyáarakkal. Jön *Mámorek Éjszaka*, hangosfilm.

Teatrul HEYMAN szinkör
HETI MŰSORA:

Pénteken és a következő napokon, Emil Jannings egyetlen németül beszélő világfilmje *A Kék Angyal* éneklő, zenélő világatrakció. Európa szenszácións, Marlene Dietrich, Hans Albers, Kurt Gerron. Rendes helyáarakkal. Semminemű kedvezményes jegyek nem érvényesek. 3 óraker olcsó helyáarak. Szombat d. e. 11 óraker kettős matiné műsor *Bucsukeringő* Villi Friisch, Liane Haid. *Nápos Kincse*. Vasárnap d. e. *Vakáclót a Férjeknek*, *Ossy Félrelép*. Jön *A Lumpok Bálja*.

A legszebb Zománofényű
gallérokat

készítte a

KLEIN Gőzmosóda

Szent János ucca. 4.

RESTAURANT KESER RESTAURANT KESER

Grünberger Hermann

A gyárvaros orth. hitközség schitejével ellátott egyetlen vendéglő

Timisoara, Fő-u. 31 sarok

Nyári szezon alatt Buziáson is.

Nyugodtan fog aludni, ha

EXPRESS POLOSKA írtót

használ. Kapható:

STERN S. ENDRE

Egy líveg
ára 15 Lei

CÉN-L ORADEA, Zöldfa-u. 10.

Telefon: 378.

Értesítés

A n. é. közönség figyelmét felhívom, hogy legprimább frissen olvasztott libaszir bőr és hár valamint elismert legkifünőbb füstölt húst nálam a legmondolhatóbb olcsó árban beszerezhető, míg az olcsó ár-hullámzás tart.

Ugyanott legprimább liba toll és pehely kapható legolcsóbb árban.

FRIEDMANN SAMU
baromfi és zsirnagykeresk.

Oradea, Guza Voda 6.

Ingyen

szerelmem

belső antennáját, ha

rádió gépeket

nálam vásárol!

Előnyös részletfizetés!

Nagy engedmény December és Januárban

RAJZ ANTAL

Str. Alexandri Teleki-u. 2. TELEFON 512.